

en mee-betoonen in daden hetgeen de Kerk verkondigt en betracht? Natuurlijk niet gebonden in dien zin, dat wetenschappelijke stellingen als (door U genoemd): „de zon draait om de aarde“ nu ook voor mij belijdenis zouden worden.

Zoodra de Kerk haar leden aan dergelijke of andere theologoumena, als waren deze belijdenis, bindt, is het mijn plicht haar te wijzen op de overschrijding der haar gestelde grenzen, en aanvaarding van zulk een belijdenis te weigeren.

Uw publieke beantwoording gaarne tegemoet ziende,
Hoogachtend,
H. M. MULDER.

Inmiddels werd mij in een schrijven van 4 Juni door de redactie van „Trouw“ als antwoord op mijn brief van 27 Mei enkel een van stijlfouten gezuiverde copie gezonden van haar schrijven van 22 Mei, zonder dat werd ingegaan op de door mij in den tweeden brief tot haar gerichte voorstellen. Daarom moge een afschrift van dezen brief ook hier worden gepubliceerd.

Kampen, 27 Mei 1947.

Geachte redactie,

Uw schrijven d.d. 22 dezer heeft mij in tweeërlei opzicht teleurgesteld:

a. Ik had U verzocht mijn vragen publiek te willen bespreken, aangezien deze zeer concreet ingingen op de door U aan de orde gestelde problemen. Uw schrijven is echter noch concreet, noch publiek.

b. Tenslotte merkt U op, „dat een dagblad zich voor een discussie over de grondslag-kwestie minder goed leent“. Hierbij wilt U dus de concrete vraag ontwijken, althans in de publiciteit van het door U geredigeerde dagblad. In dit verband moge ik U er op wijzen, dat deze kwestie niet door mij, doch door U aan de orde is gesteld, waarbij een bepaalde zienswijze, m.i. een geheel onjuiste, is verdedigd. Daarom acht ik het noodzakelijk, dat in Uw dagblad deze zienswijze nader wordt bewezen of gecorrigeerd.

Om aan Uw bezwaren tegemoet te komen en toch een rectificatie te verkrijgen, stel ik U voor, dat U of alsnog mijn vragen publiek bespreekt, of mijn schrijven van 14 dezer als een „Ingezonden“ publiceert met Uw antwoord daaraan toegevoegd, of mij het recht verleent de door mij aan de orde gestelde vragen en Uw antwoord daarop en heel den gang van zaken publiek te behandelen.

In de verwachting, dat U de lezers van Uw dagblad omtrent deze bij den huidige stand van zaken belangrijke kwesties niet in het onzekere zult laten, teken ik

Hoogachtend,
H. M. MULDER.

Tenslotte deelde de redactie van „Trouw“ mij in een schrijven van 11 Juni mede, dat de correspondentie tusschen redactie en abonné's „uiteraard niet voor publicatie bestemd“ was.

Het antwoord der redactie moet ik U dus onthouden. De feiten spreken echter duidelijke taal. Daaruit willen we onze conclusies trekken. „Trouw“ is van oordeel, dat leden van de Partij van den Arbeid geen onderricht behoeven te geven in Christelijke scholen. Het recht om dergelijke leeraren en onderwijzers uit deze scholen te werven kan alleen ontleend worden aan de statuten, die bij de aanstelling in vas-

ten dienst worden ondertekend. Niet met een algemeen opmerking, dat dergelijke leeraren heel onze Christelijke cultuur ondermijnen, maar alleen met de concrete aanwijzing, dat hun leer en levenspraktijk in strijd is met den grondslag der scholen zal men hen mogen afwijzen. Juist daaruit blijkt zonneklaar de noodzakelijkheid van een welomlijnden schriftuurlijken grondslag. En daar de belijdenisschriften in den strijd om het behoud van het zuivere Woord Gods zijn ontstaan, zou het een negeren en een miskennen zijn van de historie, wanneer men meende, dat een binding aan den Bijbel als Gods Woord of een „binding aan de beginselen, gegrond op Gods Woord“ meer „ruimte“ zou laten dan de belijdenisschriften. Een ieder die om deze reden binding aan de Drie Formulieren van Eenigheid afwijst, verloochent daarmee tevens hetgeen hij met de belijdenis over dat Woord belijdt. Immers gehoorzame aanvaarding van de H. Schrift als het Woord Gods heeft geleid tot de opstelling der Drie F. v. E. en zal ook steeds, totdat het den Heere belijft ons rijker inzicht in Zijn openbaring te schenken, tot deze belijdenis leiden.

We mogen „Trouw“ er dan ook wel op wijzen, dat het een voorrecht is, wanneer onze scholen staan op den grondslag der belijdenis. Dat leert ons juist deze tijd van velerlei dwaling.

Maar dan dient ook de lijn doorgetrokken!

Volgens „Trouw“ betreft het hier een kwestie o.a. van alle onderwijs. Dus, zeggen wij, wanneer „Trouw“ er zoo nadrukkelijk op wijst, dat de Drie Formulieren van Eenigheid niet een bindenden grondslag vormen voor alle faculteiten der Vrije Universiteit, dan zal de redactie de consequenties moeten aanvaarden.

Of de basis van alle christelijke scholen verzwakken in den strijd tegen de zich alom verheffende dwalingen — of (en dit is de eenige weg, wanneer het de redactie van „Trouw“ ernst is met de handhaving van het zuiver karakter van het onderwijs) ook voor de Vrije Universiteit den eisch stellen van een ten volle aan de H. Schrift gebonden grondslag voor alle faculteiten.

In elk geval: waarom aarzelt de redactie deze vragen in haar dagblad te bespreken?

Is het vraagstuk van het Hooger Onderwijs niet even belangrijk als dat van het Voorbereidend Hooger, Middelbaar en Lager?

Vreest de redactie, dat hier problemen aan de orde worden gesteld, die het „interkerkelijk“ karakter van haar dagblad afbreuk doen?

Dan onthoudt zij zich ervan een bepaalde visie als de eenig juiste voor te dragen, te meer wanneer deze visie haar eigen strijd voor de zuiverheid van het Christelijk onderwijs schaadt.

Beter echter handelt zij en vruchtbaarder is haar voorlichting, wanneer zij op alle terrein zoekt te bevorderen een volledige onderwerping aan het Woord Gods.

Tot zoover drs Mulder.

We meenen, dat wat hij aanvoert, een duidelijke afwijking aanwijst, die, alweer beginnende bij de V.U., vandaar doorwerkt naar de politieke leiding.

Wij zien snel en overal het Barthianisme opkomen; den laatsten theologischen kathedr, dien het nog kon bezetten, heeft het in deze maand genomen; de Herv. Kerk is er thans aan overgeleverd, en de tragische bijzonderheid, dat het juist een confessioneel hoogleeraar (Haltjema) was, die in Nederland het Barthia-

nisme heeft gepousseerd. Wie herinnert het zich nog? En neemt de les, die daarin ligt, ter harte?

Dat bij de jongste benoeming tot hoogleeraar vanwege de Herv. Kerk (ds V. Ruler, barthiaan) werden voorbijgegaan twee oudere theologen van erkende bekwaamheid, doch niet barthiaan, bewijst dat de weldadige invloed, dien de gereformeerde hoogleeraar Eekhof te Leiden een tijdlang geoefend heeft, reeds zoo kort na zijn sterven opzettelijk wordt gebroken. Zoodra het langzamerhand een eer wordt, geschorst te zijn door de synodocratische, zoo wordt het ook een eer gepasseerd te worden bij een benoeming vanwege de hervormde kerkgemeenschap. Het barthianisme is bezig, het Nederlandsche Christendom onder den voet te loopen. De P. v. d. A. wordt er eveneens door gestekt.

En in zulk een tijd nu, die den band aan de naar de letter gelezen confessie meer dan ooit noodig maakt, krijgen we in „Trouw“ dergelijke „leiding“ als hierboven gesignaleerd. De jongere groep aan de V.U. is even volhardend in haar omzwachtelingspoging als de direct barthiaansche het elders bleek.

Hier moet worden gesproken.

K. S.

THEOLOGISCHE HOOGESCHOOL.

Verleden week is door een comité van broeders en zusters uit de Geref. Kerk van Groningen, namens deze aan de Theologische Hoogeschool overgedragen, een compleet ameublement voor de groote professorenkamer. We meldten reeds, dat Enschedé het tapijt had geschonken. Nu kwam Groningen met gordijnen voor deur en ramen, een prachtige, groote, zware elkenhouten tafel, die belegd was met een perzisch kleed, negen fauteuils, onder welke die voor den rector het wapen van Groningen draagt, een keurige ronde kleinere tafel met twee stoelen; alle stoelen met leer bekleed, en een mooie ets van Derksen Staats (Martinitoren + omgeving uit 1929). De dames hadden voor bloemen gezorgd en in een prettige bijeenkomst werd het mooie geschenk van de grootste gereformeerde kerk van heel ons land en daarmee dus van heel de wereld, door den Rector aanvaard.

We mogen thans wel melden, dat de onlangs hier vermelde gebrandschilderde ramen zijn betaald (bijna geheel) door een spontane gave van de Kerk van Apeldoorn. We zullen ze maar als Apeldoornsche ramen gedenken.

K. S.

ONZE MEISJES EN DE SYNODOCRATISCHE.

De vrijmaking is een zaak van dominees, schreef onlangs dr H. N. Ridderbos. Maar als dat waar geweest zou zijn, dan zouden niet zoo groote percentages juist in vele leidinggevend kringen zich hebben vrijgemaakt.

Een van die hooge percentages (een wonder, als men aan de invloedssferen en haar mechanismen denkt) is in het bestuur van den Meisjesbond destijds te aanschouwen geweest.

Helaas heeft ook in dezen de synodocratische adviseerdienst (vooral door zijn keuze van tactiek) een eind gemaakt aan den aanvankelijk in dien kring nog aanwezigen wil om elkaar fatsoenlijk te behandelen. De adviseurs hebben te dicht bij andere vuren gezeten.

Een verhaal daarvan vindt men binnenkort in onze rubriek Kerknieuws.

K. S.

POPULAIR-WETEN- SCHAPPELIJKE SCHETSEN

OM HET HART DER REFORMATIE. XVII.

Het woord bevat alle beloften Gods, en het geloof neemt ze alle aan. De inhoud van het woord is Christus, de gansche Christus.....

Dr H. Bavinck.

DE BELOFTE IS VOOR „ALLEN EN EEN IEDELIGK“.

De belofte des HEEREN, welke „de natuur“ van een verbond bezit en die door God zelf eenmaal geformuleerd werd in de bekende woorden: Ik ben de HEERE uw God, is door Hem — aldus Wormser — aan de kerk geschonken. Deze belofte is „de grondslag der kerk“. „Overal, en in alle eeuwen, waar dit verbond is, is de Kerk; en ieder, met wien dit verbond wordt opgericht, heeft deel aan al hare beloften en voorregten; maar ook niemand anders“. ¹⁾

De HEERE gaf de fundamentele verbondsbelofte aan Abraham en zijn zaad. „Dat zaad van Abraham alleen, maakte tot op de uitstorting van den Heiligen Geest, op het eerste Pinksterfeest na de Hemelvaart van CHRISTUS de kerk uit“. En aldus werd de belofte primair aan de kerk gegeven. God gaf „geene bijzondere beloften voor ieder lid van de kerk afzonderlijk“. „Neen; de afzonderlijke leden der kerk kwamen tot de belofte, die aan de GEZAMEN-

LIJKE kerk was gedaan. En het geloof der geloovigen bleek dus hierin, dat zij niet van hun individueel standpunt tot eene kerk, of tot een zaad van ABRAHAM, maar van de kerk, van het zaad van ABRAHAM, tot het individu een besluit maakten, en zich door hun personeel geloof in de belofte, aan het gansche zaad van ABRAHAM en aan de kerk in het algemeen gedaan, een personeel aandeel in die beloften verzekerden.

Alzo was de kerk, die het zaad ABRAHAMS omvatte, in het bezit der belofte en zij was, bij iedere uitbreiding en ontwikkeling, die daaraan vervolgens door den Heer gegeven werd, voortdurend de draagster en bewaarster daarvan, om die ook aan de zich steeds opvolgende geslachten gedurig over te brengen.

Dus niet de geloovige individu's brengen de kerk voort; maar de kerk, hoeveel kaf zich ook in haar midden bevindt, brengt de geloovige leden voort; en wij besluiten dus niet van het individu tot de kerk, maar van de kerk tot het individu, wanneer wij willen weten welke genade God voor hen die gelooven heeft weggelegd. ²⁾

„Het is dus altoos de kerk, die de beloften; het is altoos de kerk, die CHRISTUS, in Wien alle beloften ja en amen zijn, bezit; en alleen door een lid, en wel door een geloovig lid te zijn van de kerk, heeft men deel aan CHRISTUS en de beloften des verbonds, die aan de geheele kerk geschonken zijn.

Zoo gaat de kerk, als draagster van de openbaring en van de beloften Gods, blijde betuigende en belijvende: „Een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de

heerschappij is op Zijnen schouder; en men noemt Zijnen naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vrededorst“, voort met zich uit te breiden en zich te vestigen in de harten van bijzondere personen en volken; — en de alzo toegebragen brengen niet de kerk, maar de kerk brengt hen voort“. ³⁾

Deze diepe en prachtige visie op kerk en belofte is een van de sterkste levens- en denkmotieven van Wormser. Hierin openbaart zich zijn schriftuurlijk en reformatorisch kerkbesef zoo helder en krachtig als maar mogelijk is! Gods belofte, zijn levend beloftewoord is de funderende, bouwende, leidende, kortom beheerschende kracht van Christus' kerk. Het is het hart, de ziel, 't leven en de levenskracht, de voeding en het licht, het kompas en 't roer van de kerk.

Wanneer Wormser evenwel met alle kracht bevoogt, dat de belofte des verbonds aan de kerk is gegeven, wil hij, dit zeggend, allermint een tegenstelling maken tusschen kerk en de afzonderlijke leden der kerk. Hij aanvaardt in geen enkel opzicht de constructie, dat de belofte aan de Kerk als totaliteit van alle uitverkorenen gegeven is maar niet aan alle gedoopte leden der kerk, hoofd voor hoofd. Neen, ook ten opzichte van de belofte geldt bij hem het „allen en een iegelijk“.

„Het gansche mannelijke zaad“ van ABRAHAM, en daarin de geheele kerk van den ouden dag, werd van geslacht tot geslacht besneden, ten onderpand van de waarachtige besnijdenis, die CHRISTUS haar aanbrengen zou.

Het genadeverbond maakte dus geen onderscheid tusschen gepredestineerden en niet-gepredestineerden.

¹⁾ Bijdragen, p. 10/11.

²⁾ De Kinderdoop, p. 103/4 — 99/100.

³⁾ Idem, p. 105/6. — 100/1.

het zich nog?

leeraar van-
(aan) werden
erkende be-
t dat de wel-

hoogleeraar
heeft, reeds
rdt gebroken.
dt, geschorst
lt het ook een
ning vanwege
rthianisme is
nder den voet
eens door ge-

aan de naar
noodig maakt,
ng" als hier-
an de V.U. is
poging als de

K. S.

DL.

a broeders en
ngen, namens
overgedragen,
e professoren-
de het tapijt
met gordijnen
, zware eiken-
erzisch kleed,
en rector het
eurige ronde
elen met leer
Staats (Mar-
tines hadden
e bijeenkomst
tste gereform-
mee dus van
ard.

onlangs hier
betand (bijna
de Kerk van
Apeldoornsche
K. S.

inees, schreef
dat waar ge-
e percentages
gen zich heb-

wonder, als
mechanismen
abond destijds

eratische ad-
tactiek) een
dien kring
lijk te behan-
andere vuren

nkort in onze
K. S.

chouder;
i Wonder-
a der der
voort met zich
le harten van
e alzo toege-
e kerk brengt

rk en belofte
motieven van
schrituurlijk
en krachtig
levend belof-
eïdende, kort-
kerk. Het is
racht, de voe-
van de kerk.

kracht be-
n de kerk is
st een tegen-
afzonderlijke
enkel opzicht
Kerk als tota-
is maar niet
d voor hoofd.
geldt bij hem

a ABRAHAM,
in ouden dag,
en, ten onder-
ie CHRISTUS.

n onderscheid
praedestineer-

DE ZWARTE LIJST.

We gaan verder met ons droevig relaas: het verbieden van de sacramenten aan trouwe geloovigen in den kerkstrijd na 1942.

Te Garjip zonden de hulpprediker B. Jongeling en zr A. T. Jongeling-v. d. Kaaden in Sept. 1944 een bezwaarschrift aan den kerkeraad, waarin werd opgewekt tot vrijmaking. Het slot bevatte o.m. het volgende: „Te meer dringen wij daarop aan waar binnenkort het H. Avondmaal zal worden gevierd. Daar kunt gij, indien gij U niet vrijmaakt van de bovenbedoelde binding, niet toelaten hen, die zich niet verplicht achten het er voor te houden dat alle kinderen der geloovigen wedergeboren zijn..... waartoe wij onszelf rekenen”.

Op dit schrijven volgde voor beide ondertekenaars afhouding van het H. Avondmaal wegens aanwezigheid van de begeerte tot scheurmaking. Een deputatie van den kerkeraad liet weten, dat z.i. het doen van dezen oproep tot vrijmaking en het uitspreken van den wensch daartoe reeds als scheurmakerij moest worden aangemerkt.

Ook te Nieuw-Lekkerland ontzag men zich niet, de tafel des Heeren te verbieden aan trouwe kerkleden. In April 1945 werd aan ouderling C. Verhoek en diaken G. A. Versluis meegedeeld, dat het gewenscht was, dat zij zich van het H. Avondmaal onthielden.

In Oenkerk werd br B. D. Elzinga eveneens van het Avondmaal geweerd, omdat hij weigerde te beloven, „voortaan geen propaganda meer te zullen voeren” (d.w.z. geen bezwaarschriften meer te verspreiden), en tevens weigerde, een brief met bezwaren, aan den kerkeraad gericht, in te trekken. Dit gebeurde in Juni 1945.

Een dergelijk geval deed zich voor te Hoogeveen. Daar werden vijf gemeentelieden van het Avondmaal afgehouden, omdat zij bezwaarschriften bleven verspreiden. Dit werd hun als volgt meegedeeld:

„De Kerkeraad ziet zich tot zijn leedwezen genoodzaakt U den toegang tot het H.A. te ontfangen, omdat U niet wilt ophouden met het voeren van actie die op kerkcheuring moet uitloopen”.

Zoo luidt althans het bericht van 19 April 1945 aan br E. Bork. Aan de anderen (S. de Jong, M. Westerveen, zr J. Meijer, zr E. Hofsteege) is vermoedelijk een gelijkkluidende mededeeling gezonden.

Te Hillegersberg-Straatweg werd een vergadering gehouden, waarin een aantal gemeentelieden gemeenschappelijk een schrijven van vrijmaking ondertekenden. Na afloop daarvan deelden de ouderlingen aan br P. Rooze mee, dat hij van het H. Avondmaal werd geweerd (Maart 1945).

In Almelo is diaken J. Hagens door den kerkeraad voorloopig geschorst op 3 Maart 1945. Het vonnis vermeldt, „dat de kerkeraad zich tot zijn leedwezen genoodzaakt ziet U VOORLOOPIG te schorsen in het ambt van diaken en U het gebruik van het Heilig Avondmaal op Zondag 4 Maart te ontfangen op grond van art. 79 en 80 van de K.O. en het formulier van het H.A.” (let op dat laatste!). Grond: het feit, dat br Hagens „de actie tegen de synode” voortzette.

den; zou het geloof of het ongeloof doen. Het genadeverbond wierp het gansche zaad ABRAHAM de geheele kerk, van de baarmoeder af op CHRISTUS. Het schonk CHRISTUS aan de geheele kerk, en de geheele kerk schonk het aan CHRISTUS”.⁴⁾

Alle gedoopte kinderen der kerk „zijn toegewijd aan den Heer; zij behoren niet meer tot de wereld, niet meer tot het werkverbond. Zij zijn van hunne geboorte af, opgenomen in het verbond der genade en geworpen op CHRISTUS, om in Hem en in Zijn dood en opstanding, waarin hun een aandeel in den doop verzegeld is, hun heil te zoeken”.⁵⁾

Wanneer Wormser het doopsformulier bespreekt roept hij bijna juichend uit: „Men ziet dus dat de leer der Gereformeerde Kerk bij uitnemendheid ruim en mild is; en dat de geest van uitsluiting en bekrompenheid, waar die ook heerschen moge, aan haar ten eenemale vreemd is.

Zij plaatst al de gedoopten, zonder onderscheid, op den grondslag van overvloedige genade, en in volstrekte verbondsbetrekking met den Drieënnigen God”.⁶⁾

Alle kinderen der geloovigen zijn „teedere ranken in CHRISTUS. Of zij in Hem zullen blijven, of zij vrucht zullen dragen, weten wij niet; God weet het, die alle dingen bestuurt naar den raad van Zijnen wil. Aanvankelijk verheugen wij ons, dat de Heilige Geest hen, in onderscheiding van zoo vele miljoenen kinderen van Joden en Heidenen, als ranken in CHRISTUS heeft ingelijfd door den doop. Wat is betamelijker dan met de Gereformeerde kerk te bidden,

⁴⁾ Idem, p. 105 — 100 (de eerste alinea van dit citaat is in de editie-Schep weggelaten).

⁵⁾ Idem, p. 43 — 34. ⁶⁾ Idem, p. 53 — 42.

III.

Ook te Drachten heeft afhouding van het H. Avondmaal plaats gehad. Ongeveer eind Mei 1945 verzochten een aantal gemeentelieden schriftelijk aan den kerkeraad, om scheuring in de gemeente te voorkomen, dat zij zich vrijmaakten van de onjuiste synodebesluiten. Aanvankelijk stonden er een tachtig handteekeningen onder dit schrijven. Een twintigtal wist men daarna te bewegen, hun handteekening terug te nemen. De overigen werden voor het meeren-deel van het Avondmaal geweerd, op een geheel willekeurige manier (sommigen wel, anderen niet).

In Sappemeer kwam de Avondmaalskweste eveneens aan de orde, doordat enkele gemeentelieden de acte van vrijmaking indienden, kort vóór den Avondmaalszondag. De kerkeraad zond hun een gelijkkluidend schrijven, waarin o.m. het volgende: „Nu u, als ondertekenaar van deze acte, naar ons door één Uwer werd meegedeeld, twee avonden van deze week door een onderlinge bijeenkomst verhinderd bent, ons te ontvangen, ziet de Kerkeraad zich tot een samenspreking vóór a.s. Zondag, waarop D.V. de Avondmaalsviering in het midden der gemeente zal plaats hebben, de mogelijkheid toegesloten..... In de door U ondertekende en ingediende acte leest de Kerkeraad, dat U in beginsel breken wilt met de Gereformeerde Kerk..... De Kerkeraad hoopt dat dit Uw bedoeling niet is, en wenscht alnog een samenspreking met U daarover te kunnen houden. Nu dat deze week niet meer mogelijk is, ziet de Kerkeraad tot zijn droefheid zich genoodzaakt U in deze omstandigheden den toegang tot het H. Avondmaal te ontfangen”.

„In deze omstandigheden” — dat wil dus zeggen: nu u een oproep tot vrijmaking aan den kerkeraad gericht hebt, moogt u met ons voorhands geen Avondmaal te vieren! Maar dit gebeurde nog in October 1944. De gecensureerden waren: D. Vegter en echtg., J. A. Mulder en echtg. en A. Elzinga en echtg.

Niet minder droevig was de houding van den kerkeraad te Naaldwijk. Daar diende br S. J. de Vries eveneens de acte van vrijmaking in, en woonde een kerkdienst bij in de vrijgemaakte kerk te Monster. Na een samenspreking, door den kerkeraad daarover met hem gehouden, en na gezamenlijk gebed deelde deze hem mee, dat de kerkeraad zich genoodzaakt zag hem „bij dezen stand van zaken” voorlopig van het H. Avondmaal af te houden; tevens werd hem de leiding van den Bijbelstudiekring verboden, totdat hij „tot inkeer zou komen”. Op zijn vraag, of dit van kerkeraadszijde het laatste woord was, werd geantwoord, dat de kerkeraad meende, niet anders te kunnen handelen. Nadat daarop door den gecensureerde een acte van afscheid was overhandigd, volgde later nog een schrijven van den ontrouwen kerkeraad, met o.a. deze passage:

„De in Uw schrijven opgesomde beschuldigingen kan de Kerkeraad niet aanvaarden, aangezien hij van een ander gevoelen is. Hij spreekt den wensch uit, dat gij van deze z.i. verkeerden weg moogt terugkeeren” (4 Jan. 1945).

We vervolgen de lijst met Zaandijk, waar drie broeders van de tafel des Heeren werden afgehouden: R. Bakker, D. N. Beudeker, A. van de Wetering. Dit gebeurde in September 1945.

Voordien was reeds in Hilversum hetzelfde gebeurd. Daar werden de brs K. Breedijk, J. Kok, C.

dat God deze rankjes verder onder Zijne bescherming wil nemen; hen door Zijn Heiligen Geest altijd wil regeren; geven wil, dat zij nu ook geen tegenstrijdige en schadelijke, maar eene christelijke en godzalige opkweeking genieten mogen, opdat deze teedere rankjes, CHRISTUS pas ingeënt, maar nog niet in Hem geworteld, nu toch ook in den Heere JEZUS CHRISTUS mogen wassen en toenemen; geen dorre, maar levende ranken mogen zijn, en dit bewijzen mogen door het geloof en de erkerkenis van de vaderlijke goedheid en barmhartigheid die Hij hun en ons allen (de kerk) bewezen heeft, door CHRISTUS aan ons en ons aan CHRISTUS te schenken?”⁷⁾

DE DOOP IS EEN ZEGEL DER VERBONDSBELOFTE.

De doop is evenals de besnijdenis een teeken en zegel van het genadeverbond.⁸⁾ Door het sacrament van den doop worden „de waarheid en getrouwheid Gods in Zijne beloften, welke door het Woord geopenbaard worden, verzegeld, opdat de zondaar in zijne toenaderingen tot den Heere, een vasten grond van vertrouwen zal hebben”.⁹⁾ Maar — Wormser wijst daarop met groote kracht — de doop „verzegt niet de belofte volstrekt, maar de belofte als verbond, dat twee deelen heeft. Dezelve verzegt wat God is voor degenen, die in Hem gelooven, die op Hem vertrouwen”.¹⁰⁾ Van een „absolute belofte” waar onze synodale broeders zoo druk mee in de weer zijn moet Wormser niets hebben. De doop geeft en verzegt den doopeling, die aan „alle ellendigheid,

⁷⁾ Idem, p. 108/9 — 104.

⁸⁾ Idem, p. 26, 28, 43, 45 enz. — 21, 24, 34, 36 enz.

⁹⁾ Bijdrage, p. 34. ¹⁰⁾ Idem, p. 34.

P. Plooy en J. H. Veldman van het Avondmaal geweerd in April 1945. Grond? Zij hadden gewaagd, een door hen tot den kerkeraad gericht bezwaarschrift tevens te verspreiden in de gemeente. Het is de moeite waard, iets te citeeren van wat de ontrouwe kerkeraad daarover aan hen schreef:

„..... inplaats van naar deze erkenning Uw bezwaar te richten tot den kerkeraad, richt U het blijkens het postscriptum van Uw schrijven aanstonds mede aan alle gemeentelieden. Dit kan niet anders beschouwd worden dan als een blijk van volstrekt wantrouwen in denzelfden kerkeraad en als een poging om het hem door Christus in de gemeente gegeven gezag af te breken. U wacht het antwoord van den kerkeraad niet af en bewandelt niet de geordenen en noodzakelijken kerkelijken weg. Dus moet de kerkeraad wel oordeelen, dat U daardoor bent getreden op den weg van het aanrichten van tweedracht in Jezus' kerk. In Jezus' kerk, die wel niet uitsluitend in zijn Gereformeerde kerken in Nederland, maar die toch ook daarin zich openbaart; en wel wat haar belijdenis en kerkinrichting aangaat zich zuiver openbaart.

Waarde broeder, wat smart dit Uw broeders, die de kerkeraad uitmaken. Maar meer: wat zondigt ge daarmee tegen Jezus Christus. U legt daarmee een aanstoot in den weg van Jezus' volk.

Het is ons innig begeeren, dat des Heeren Geest U daarvoor het oog opene en U van dezen weg terug doe keeren. Zoolang U dit laatste niet doet, hebt U een breuk met Jezus' kerk — in het openbaar. Daarom moet de kerkeraad U afhouden van Jezus' Avondmaal, tot welke afhouding hij dan ook besloot, hetgeen hij U bij dezen mededeelt.

De kerkeraad bidt den Heere om Zijn zegen over deze censuur. Dit bidt hij in het geloof, dat de Heere U los kan maken van gedachten, die U wellicht reeds lang bezig houden, en van verbanden van medebewoorden, waarin ge misschien reeds lang leeft, maar welke gedachten en verbanden U niet op dezen weg zullen kunnen houden, wanneer de Heere zelf U terugbrengt tot den weg van Zijn Woord en kerk”.

Dit is toch wel een zeldzaam typeerend staaltje van den ongereformeerden gedachtengang, die onze kerken was gaan overheerschen! Rondweg maar spreken over den weg van het Woord en de kerk, rondweg beschuldigen van kerkbreuk, rondweg de pluriformiteitstheorie naar voren brengen en op grond daarvan (o wonder!) de Avondmaalstafel sluiten voor broeders, die ernst maken met het Woord en de belijdenis van Jezus Christus..... omdat zij zoogenaamd den kerkelijken weg niet bewandelden. Alsof dat publicatieverbod niet alleen gold bij bezwaren tegen de drie Formulieren van Eenigheid, maar bij elk bezwaar over elk willekeurig synodebesluit — zelfs al zou dat in strijd komen met de drie Formulieren! Waar haalt men die menselijke wijsheid toch vandaan? En hoe durft men dat voor te stellen als den geopenbaarden wil van den dierbaren Heiland?

L. DOEKES.

CANDIDAATS-EXAMEN.

Geslaagd voor het Candidaats-examen de heeren:

J. Kok, Fabritiuslaan 45, Hilversum.

P. Plaatsman, Spoorlaan 31, Nunspeet.

ja (aan) de verdoemenis onderworpen is, het regt om in den Heere te mogen gelooven, op Hem te mogen vertrouwen, met de belofte dat het niet beschaamd uitkomen zal”.¹¹⁾

Het op deze wijze in 1837 geformuleerde thema wordt dan in 1851 bijna fugatisch uitgewerkt.

De belofte, zoo hoorden we Wormser reeds betoogen, omvat de volkomen zaligheid. De doopelingen ontvangen in hun doop de betuiging, verzegeling en verzekering van „eene volkomene verlossing en zaligheid”. En deze betuiging, verzegeling en verzekering ontvangen „allen die gedoopt worden”. Volgens de leer van de Gereformeerde Kerk hebben de Vader, de Zoon en de Heilige Geest aan alle doopelingen „eene overvloedige volheid van genade en de afwassing der zonden door JEZUS CHRISTUS betuigd, verzekerd en verzegeld; — van die doopsverzegeling mag niets worden afgedaan”.¹²⁾

Maar deze immer waarachtige verzegeling van de heel de zaligheid omvattende belofte mag geen seconde worden losgemaakt van de nieuwe gehoorzaamheid waartoe de eene en ondeelbare doop met volstrekten ernst vermaant en verplicht.

God plaatst n.l. zeer zeker alle menschen die Hij doopt „op de meest volledige wijze op den grondslag van alle mogelijke genade”.¹³⁾ Ze worden in hun doop allen „aan alle zijden met de verzekeringen van Gods

¹¹⁾ Idem, p. 34. Men vindt dezen zelfden kijk op den doop bij Dr S. Grefidanus, zie b.v.: De synodale vrede van 1905 verboden, p. 14. „God heeft den doop gegeven tot geloofssterking. Daarmee vordert God van elk dien hij doopen doet, geloof. En Hij bevoorrecht dezen met dien doop om te mogen gelooven, n.l. dat God zijn God is en hij Gods kind”.

¹²⁾ De Kinderdoop, p. 52 — 41. ¹³⁾ Idem, p. 36 — 29.

ZENDING EN EVANGELISATIE

EVANGELISATIE CONGRES.

Het voorloopig bestuur van het verband van Evangelisatiecommissies van de Gereformeerde Kerken in Nederland besloot de jaarlijkse evangelisatieconferentie te houden in Hattem, en wel op Dinsdag 29 en Woensdag 30 Juli a.s. Op Maandag 28 Juli zal daaraan voorafgaan de jaarvergadering en een bidstond.

Allen Evangelisatiecommissies wordt verzocht, zich op dit congres te vertegenwoordigen, terwijl voorts ieder lid onzer Kerken welkom is.

Het programma ziet er als volgt uit:

Maandag 28 Juli:

2 uur: Jaarvergadering (nadere plaats wordt nog bekend gemaakt); daar komt aan de orde: a. een verslag der werkzaamheden van het voorloopig bestuur; b. reglementsherziening; c. bestuursverkiezing).

8 uur: Bidstond; voorganger ds J. O. Mulder, Hattem. Na afloop begroetingssamenkomst.

Dinsdag 29 Juli:

9.— uur: Opening.
9.30 „ Referaat over het zondagschoolwerk, door ds F. de Vries, 's-Gravenhage—O., gevolgd door bespreking.
12.30 „ Pauze.
2.— „ Referaat over het huisbezoek, door prof. C. Veenhof, Kampen, gevolgd door bespreking.
5.— „ Pauze.
7.30 „ Behandeling van actuele vragen, die de commissies tot 12 Juli bij den secretaris van het Verband kunnen indienen.
10.— „ Dagsluiting door ds C. van Ommen, Wezep.

Woensdag 30 Juli:

9.— uur: Opening.
9.30 „ Referaat over de activeering van gemeentelieden, door ds C. H. Lindeboom, Kampen, gevolgd door bespreking.
12.— „ Slotwoord door ds J. Smelik, Apeldoorn. Sluiting van het congres.

In den namiddag zal misschien een gezamenlijk uitstapje gemaakt kunnen worden.

De Evangelisatiecommissie te Hattem nam de nadere regeling van dit congres op zich (adres: A. Neuteboom Jr, secr. centr. comm. evang. Geref. Kerk, Apeldoornseweg 305 c, Hattem). De bedoeling is, dat de deelnemers bij de leden van de Geref. Kerk te Hattem zullen logeeren.

H. BOUMA, wnd. secr. Verbandsbestuur, Molenstraat 14, Assen.

(Verzoeken plaatselijke en classicaie of provinciale kerkbladen deze gegevens over te nemen.)

genade omringd", ja, ze worden „er mede overgoten" ¹⁴⁾, maar daarbij en daarom en daarna worden ze tegelijk opgeroepen om den eenigen God aan te hangen, te betrouwen en lief te hebben!

Juist omdat de doop alléén en geheel Gods genade verzegelt, kan hij verplichten tot een nieuwe gehoorzaamheid. Want zóó wordt geëischt een gehoorzaamheid welke ontspringt aan Gods genade! Het is een nieuwe gehoorzaamheid, „omdat God ons in den doop betuigt en verzegelt, dat Hij ons tot Zijne kinderen en erfgenamen aanneemt; — een nieuwe gehoorzaamheid, die aanvangt en ontspringt, bij ouden en bij jongen, uit het leven der opstanding van CHRISTUS, nadat Hij in onze plaats en voor onze zonden zich had overgegeven in den doop; — een nieuwe gehoorzaamheid, die ontstaat, wanneer wij den H. Geest in ons laten werken (Catechismus vr. 103), „om ons toe te eigenen hetgeen wij in CHRISTUS hebben, namelijk de afwassing onzer zonden, en de dagelijkse vernieuwing onzes levens" ¹⁵⁾.

Op welk een innige wijze de in den doop verzegelde belofte en de door den doop geëischte gehoorzaamheid verbonden zijn teekent Wormser op de volgende prachtige wijze:

„Door den doop staan dus al de gedoopten, zonder uitzondering, op den grondslag van volkomen genade. Er wordt niets vereischt om de eeuwige heerlijkheid te beërven dan een leven uit dien doop.

Schuldig en ellendig in zichzelf, staan zij in een eeuwig verbond der genade met den Vader, den Zoon en den H. Geest, om te ontvangen vergeving, verlossing en heiliging.

¹⁴⁾ Idem, p. 35 — 28. ¹⁵⁾ Idem, p. 56/7 — 46/7.

Amice frater,

Een der giftigste boeken, die ooit over Calvijn en de Reformatie zijn geschreven, verscheen in het jaar 1934 van de hand van den bekenden internationalen schrijver Stephan Zweig. De Fransche vertaling heeft ten titel: Castellion contra Calvin.

Zweig behoorde tot die allerwege populaire schrijvers, die bij voorkeur hun werken wijdden aan bekende historische figuren.

Zoo Emil Ludwig met zijn „Napoleon" of „Goethe", Maurois, de beste naar ik meen, met zijn „Eduard VII" of „Disraeli", Zweig zelf met zijn „Cesar Borgia". Steeds schitterende stijl, boeiende teekening, zeer onderhoudende lectuur, maar licht en luchtig en niet steeds betrouwbaar. Meer historische roman, dan echte geschiedbeschrijving.

Zweig nu was zeer diep getroffen door het optreden van zeker een der meest miserabele figuren in de geschiedenis der menschheid, zijn tijdgenoot Hitler. Hij kende een nameloze angst voor de tyrannie van den nationaal-socialist. Daarin gelijk aan de Nederlandsche schrijvers Du Perron en Menno Ten Braak, die grooten invloed oefenden door hun trotsch geschrift op de Nederlandsche jeugd.

De diepe teleurstelling over den val eener door hen hooggeloopte cultuur, en een verterende angst voor Hitler dreef zoowel Zweig als de andere twee in den doop. Zij kenden geen andere uitkomst dan den zelfmoord.

Zweig nu, willende Hitler verklaren, zocht naar een voorlooper in de historie. Hij had zich veel moeite kunnen besparen, want hij teekende immers reeds het monster der Borgia's der Renaissance als type van de ergste misdadigheid.

Maar dit was Zweig niet voldoende. Hij zocht een ergeren misdadiger. En vond dien in — Calvijn, den man der Reformatie.

Het meest ergerlijke van het geval was nog wel, dat hij zijn inlichtingen verkroeg van den Geneefsch pasteur Jean Schorer.

Hoe werkte nu Zweig?

Wel, de sinistere, zwarte figuur van Calvijn diende hem tot den donkeren achtergrond, waarop de lichtende gestalte van den humanist Castellion, voorvader dan van Zweig, te beter en schooner uitkwam.

Castellion woonde een tijdlang in Genève en trachtte in de kerk der Reformatie in te dringen. Calvijn stelde zich kloek tegenover dezen libertyn, die toen naar Bazel vertrok en, na Servets dood, Calvijn heftig aanviel, om daarna de tolerantie te prediken. O, die humanisten waren zoo lief en zoo zacht. Net als thans nog — behalve wanneer zij met een echten zoon van Calvijn te doen krijgen.

De verhouding van Castellion ten opzichte van Calvijn kan het best worden vergeleken met die van Erasmus tegenover Luther.

Beiden „bezwaarden" van dien tijd, wien het echter verging als de ouders van dien blindgeborene; zij bleven graag aan den veiligen kant van de poort der synagoge. Zij wilden geen „scheurmakers" heeten en „bleven in de kerk". Daarbuiten viel ook niets

Niets wordt van hen, die niets leveren kunnen, gevorderd. Maar daar zij geen stokken en blokken zijn, is het, volgens dat genadeverbond noodig, dat zij genade begeeren; dat zij vergeving, verlossing en heiliging van den Vader, den Zoon en den H. Geest verlangen.

Gerustelijk mogen zij staat maken op volkomen vergeving, verlossing en heiliging; en hetgeen door sommigen met zoo angstvallige voorzichtigheid wordt teruggelaten, wordt ons in het genadeverbond verzegeld om er ons geheel en al aan over te geven en ons daarin te verdiepen.

Het tweede deel van het genadeverbond heeft toch in het eerste deel zijn grond, en zoo men omtrent vergeving, verlossing en genade karig is, is nieuwe gehoorzaamheid volstrekt onmogelijk. Nieuwe gehoorzaamheid ontspruit alleen uit de volle overgave van zichzelf in de verlossing, zoo als die bestaat in vergeving en heiliging.

Vrij mogen wij in die verlossing roemen; daartegen mag geen enkel bezwaar worden in den weg gelegd; die verlossing is ons verzekerd en verzegeld in den doop.

Doch onze roem moet niet ijdel wezen, en de verlossing moeten blijken geven dat zij verlost zijn. Roem vrij in de verlossing van schuld; maar dan ook in de verlossing van zonde; want CHRISTUS verwierf niet alleen vergeving, maar ook heiliging.

Geloof dit vrij en ruim en krachtig, want daarop rust de vermaning en verplichting, door den doop ons voorgehouden en ons opgelegd, tot een nieuwe gehoorzaamheid: „namelijk, dat wij den eenigen God, Vader, Zoon en H. Geest aanhangen, betrouwen en liefhebben van ganschen harte, van ganscher ziele, van ganschen gemoede, en alle krach-

ten; dan onaangenaamheden te verwachten. Toen nog heel wat erger dan nu.

Castellion, de nobele humanist, de verdraagzame, verlichte mensch.

Maar Calvijn, de despoot, belust op niet dan macht, vervuld met een demonischen ijver, tot verdelging van wie hem tegenstond. Verzwakt door een ascetisme, dat Hitler immers ook kende, naar men zei.

Het portret kreeg al meer gelijkenis met den Duitschen tyran van deze eeuw. En de persoon van Calvijn werd op de meest ergerlijke manier naar beneden gehaald.

Servet was een gevaarlijke ketter, die reeds door de roomsche curie geschikt werd geacht voor den brandstapel, maar die deze voor hem minder aangename waardeering wist te ontkomen door in Genève veiligheid te zoeken. Daar zette hij zijn gevaarlijke propaganda voort, zijn brutale loochening van God-Drieëenig.

Calvijn gevoelde zich daaromtrent zeer ongerust. Wij hebben alle reden dat ook te zijn. Want een samenleving kan niets ergers treffen en er is geen grooter gevaar voor de vrijheid in den staat en in de maatschappij dan dat een mensch de Drieëenheid durft te weerspreken.

Maar het kenmerkende van die dagen was, dat de overheden meenden de roeping te hebben zulke ketterij tegen te staan met haar zwaard. En dat ook Calvijn van oordeel was, dat het tweestijdend woord der Schrift deze hulp der overheid behoeft. Dit was naar onze overtuiging een vergissing.

Een vergissing, die echter voor dien dag zeer begrijpelijk was.

Zweig doet geen enkele poging om te letten op den tijd waarin Calvijn leefde en op de omstandigheden, waarin de stad Genève verkeerde.

Wie weet thans niet, hoe deze stad, die zich van de Savoische en Roomsche bloedige tyrannie had vrijgevochten, elken dag gevaar liep overrompeld te worden door den van buiten loerenden vijand.

Alle innerlijke twist kon voor de kracht naar buiten uiterst gevaarlijk worden. De strijd voor de vrijheid van den staat was toen zeer nauw verbonden met dien om de vrijheid der kerk.

Daar is thans, naar ik meen geen ernstig historicus, die niet toegeeft, dat geen man, in geen tijd, ooit meer voor de vrijheid der volkeren, voor den kamp tegen booze tyrannie heeft gedaan dan Calvijn.

De Calvinistische reformatie is de bron en de waarborg onzer constitutionele vrijheden. Laat men die stelling van onzen Groen eens weerleggen. Er is menige poging daartoe verricht, doch geene is geslaagd.

Als Zweig nog leefde, zou men hem de vraag kunnen stellen, of het hem kon ontgaan, hoe in het verzet tegen Hitlers tyrannie de zonen van Calvijn allereerst op den voorgrond stonden, terwijl het nageslacht van Castellio of zich neutraal hield of zich gewillig boog onder het nazi-juk.

Maar dat alles verstond Zweig, vervuld met haat tegen den Christus der Schriften en Zijn getrouwe dienstknechten, niet.

Calvijn was de voorlooper van Hitler.

Hij wilde den doop van Servet. Hij, die heerschte in Genève met een geweldige tyrannie, die niets ontzag, dreef Servet naar den brandstapel. En hij miste den moed die terechtstelling bij te wonen, maar, ware hij er geweest, gewis zou hij door Zweig zijn getee-

ten; de wereld verlaten, onze oude natuur dooden, en in een nieuw godzalig leven wandelen".

Laat dan vrij en onbeperkt het gansche hart, de gansche ziel, het gansche gemoed, en alle krachten van vergeving en genade doordringen worden, opdat die allen den Heere worden geheiligd. Het regt daartoe is u reeds dadelijk na uwe geboorte in den kinderdooop verzegeld.

Geloven moogt ge dus vrij en onbeperkt, in dezen weg is geene dwaling mogelijk; integendeel, het gevaar ligt in het niet-geloven van den inhoud van uwen doop ¹⁶⁾.

Omdat nu de doop de verbondsbelofte verzegelt, de belofte die onafscheidelijk is van, ja onbestaanbaar zonder de roeping tot gehoorzaamheid is hij „een vertroostend en een bestraffend, een uitlokkend en een bedreigend getuigenis". De onderhouding ervan brengt de doopelingen „in zoo naauwe en waarachtige betrekking met CHRISTUS, dat het Hem in waarheid omhelst door het geloof en Hem individueel en nationaal eerbiedigt en erkent als zijn Heer; of — (hetgeen de Jood en de Heiden niet kunnen doen), Hem verraadt met een kus" ¹⁷⁾.

En zoo blijkt tevens dat de doop „tweërlei" kracht bezit: hij behoudt de geloofgen, maar verderft de wederspanningen. Dit is bij zijne instelling dadelijk aangekondigd: „die geloofd zal hebben, en" (dien ten gevolge) „gedoopt zal zijn, zal zalig worden. Maar die niet zal geloofd hebben", (en dien ten gevolge den doop geweigerd of verwaarloosd zal hebben) „zal verdoemd worden". Marc. XVI: 16 ¹⁸⁾.

C. V.

¹⁶⁾ Idem, p. 57/8 — 47/8.

¹⁷⁾ Idem, p. 45 — 36. ¹⁸⁾ Idem, p. 88 — 83.